

A MAGYAR ZSIDÓK LAPJA

3. EVFOLYAM, 33. SZÁM

ELŐFIZETESI ÁRA:
EGÉSZ ÉVRE: ... 10 PENGŐ
M. K. POSTAI CSERKSZÁMLA: 19108

ZSIDÓ LAP

1941 AUGUSZTUS 14

SZERKESZTŐSEG ÉS KIADÓHIVATAL
VII., NAGYATÁDI SZABÓ UTCA 39.
TELEFONOR: 221-640 222-475

Elul hava,

„a temetők hónapja“ közeledik. Komoly szürkületben, nyárutói hajnalon megszólal a kürt. Télió! Bug és harsog a sófár, megrázkodik minden lélek, megriad minden szív, közeledik az Itélet Napja. Közeledik a temetők hónapja, megindul a nagy zárándoklás a sírok felé: elzarándokolunk szüleink, testvéreink, barátaink utolsó pihenőjéhez, megállunk a sírköveknél és halkán imádkozva, elmondjuk a mi szeretteinknek, mennyi baj, mennyi bánat, mennyi szenvedés vett körül bennünket az elmúlt évben. Ez idén még sűrűbb lesz a könny a temetőben, keserűbb a sóhaj és sokan lesznek olyanok is, akik nem tudnak eljönni az ő szeretteik sírhalmához. De sokan lesznek olyanok is, akik halkán lopódnak be a zsidó temetőbe, mert már nem tartoznak köztük, mert elhagyták a mi táborunkat és csak azok a sírok kötik őket valamennyire multjukhoz, melyekhez most elzarándokolnak: engesztelést, bocsánatot kérni... Kéve róvausz: az ősök sírjai! Micsoda mágikus erő árad ki ezekből a süppedt régi sírokból, ezekből az eltöredezett héberbetűs sírfeliratokból, hogy ennyire vonzzák magukhoz a hűlenné vált gyermeket és unokát, aki eljön messze világból: a tulsó partról az öreg zsidó temetőbe és megtört lélekkel jelentkezik a régesrégén alvó apánál és anyánál. Itt van Elul, harsog a kürt, a zsidó lélek megremeg, a zsidó szív felszajog, a zsidó szemből új könny szivárogo, pedig már elég sok jutott ki a szenvedésből és a bánatból. Térjete meg Izrael gyermekei! — harsog felénk a sófár. És mi meghajolva és meggörnyedve, mellünket verve és könnyezve feleljük: Atyánk, mi megtérünk... És valóban, hittestvérek: a tesuva minden módját gyakorolni kell. Most adni kell, adakozni, most mindent oda kell adnunk, most nem szabad szükmarkunak lenni, most nem szabad fukarkodni. Most arra kell gondolni, hogy egymást segítsük, támogassuk, el ne hagyjuk. Adni, adni, adni. Szünet nélkül. Nem nézni, jár-e ez, amit tőlünk kérnek? Most nem a hitközség, most nem a pártfogó iroda kér tőlünk. Hanem léri a sors. Hányan adnák oda mindenüket, amijük van, de már

Szerkesztői üzenet

Többeknek: Egyszerre és együttesen válaszolunk kérdésekre, amely — egyik olvasónk pregnáns összefoglalása szerint — az volna, hogy „amikor a szélsőjobboldali sajtó napról-napra a legvehemensebb támadásokat intézi ellenünk, amikor nincs a jelen életnek... sőt nincs a multnak olyan területe, amelyre ne terjednének ki; mégpedig egész élességükben ezek a támadások: hogy akkor miért nem foglalkozik ezekkel részletesebben b. lapjuk? miért nem cáfol minden esetben? miért nem reflektál a támadásokra? miért hagyja választalanul? miért nem tér ki minden részletre? miért nem vonultatja fel, de szakadatlanul, az életnek és történelemnek, a tapasztalatoknak és a tudománynak annyi és annyi igazságát, amelyek mellettünk szólnak?“ Szóval, miért nem polemizálunk többel.

A kérdés nem új számunkra — legfőképp azért nem új, mert bennünket foglalkoztatott először; és csak a lapnak és közönségének belső egységére mutat, ha a közönséget is foglalkoztatja. De ily széleskörű érdeklődés után — azt hisszük — valóban nem árt, ha, mint mondani szokás, kibeszéljük magunkat az olvasóval. már a nagy felekezeti közérdek miatt is, amelyek ehhez a kérdéshez fűződnek. A Magyar Zsidók Lapja a felekezet közérdekét szolgálja minden sorával és felelősségérzete szabja meg állásfoglalását is, minden téren. A polémiait sohasem kerüljük el, mindenütt folytatjuk — mindig, amikor érdemes, amikor közérdekű, amikor helyénvaló, ameddig a lap hivatása megengedi. De ha például

olyasmit olvasunk, hogy minden háborút és felfordulást a zsidók csináltak — mégsem mellékelhetjük válaszul a Nagy Képes Világtörténelem tizenkét kötetét; ha obskurus vagy rejtélyes vadismeretlen „zsidók“-at idéznek fel a mélyből, mint akik maguk is bevállják, hogy a zsidók milyen ravasz és gonosz fondorlattal hálózhatnak be embereket, tömegeket, kulturákat, világrészeket — ha azt olvassuk, hogy liberalizmus, szocializmus, bolsevizmus, kapitalizmus egyformán zsidó alapítások; ha azt olvassuk, hogy a magyar szabadságküzdelmek világraszóló, halhatatlan nagyságai antiszemiták voltak; ha azt magyaráztatják, hogy minden és mindennek az ellenkezője is ugynevezett „zsidóhű“... ugyan miféle tere volna a válasznak, polémianak?

Mert ne felejtjük el, hogy a polémia lényege mégis csak a kapacitálás volna — az ellenfél meggyőzése; de vajjon lehet-e erről szó azzal a szélsőséges zsidóellenes sajtóagitációval szemben?

Óh — nem rezignációról van szó, nem; még kevésbé a disputa jogának — és kötelességének — vesztegetéséről és legkevésbé arról, hogy mozdulatlanul hevertessük azt az óriási erkölcsi erőt, amely igazságainkban szembeállhat a szakadatlan támadásokkal. Ennek épp ellenkezője történik. Amikor — például — a magyar zsidóság megingathatatlan hazaszereztetét vonják kétségbe, amikor lekicsinylik a magyar zsidóság világháborubeli véráldozatait — mindannyiszor átadjuk a szót az adatoknak, a tényeknek, a számjegyeknek, hadd polemizáljon maga az igazság;

késő. Nem lehet. Magyar zsidó: mentsd meg magadat és mentsd meg felekezetedet, mert csak úgy tudunk levelet adni a gyerekeknek, takarót a didergőknek,

párnát a betegeknek, ha odaadunk mindent, amit csak lehet. Ne várd tehát a felhívást, ne várd az ösztökélést. Halljad: szól a sófár. Ezt tanítja Elul hava...

hadd hirdesse históriai cáfolatul, a napi küzdelmek fölé emelkedő cáfolatul, a hősi halált halt magyar zsidók emlékét, akik négy égtáj csataterein hulltak el a magyar hazáért.

A közelmúlt hetekben több cikkben elevenedett meg olvasóink előtt a magyar zsidóság valódi magatartása a proletárdiktatura alatt. Ismeretes, hogy a szélsőséges sajtó milyen fantasztikusan általánosított ezen a téren is. Ezekkel az általánosításokkal szemben igenis szükségesnek látszott, hogy a tények szavát szólaltassuk meg. Meg is történt és meg vagyunk győződve, hogy nem eredménytelenül... persze, nem a tekintetben, hogy azt az agitációt bármily tekintetben feszélyezhette, zavarhatta vagy más megfontolásra bírhatta volna a tények szava. A tájékoztatásnak, tiltakozásnak, cáfolásnak, adatdemonstrációnak nem is az a célja, hogy ezt vagy azt a szélsőjobboldali orgánust meggyőzzük, mert az ugy is hiábavaló volna; de nem hiábavaló magának a magyar zsidóságnak a tájékoztatása és nem hiábavaló az elfogulatlan közönségé, valahányszor konkrétumokról van szó, valahányszor a közérdek követeli.

Ez a tájékoztató, cáfoló, magyarázó, tiltakozó, demonstráló munka szakadatlanul folyik A Magyar Zsidók Lapjában; és folytatni fogjuk tovább is, mindig, amikor olyan kérdésekről van szó, amelyek nem türik a félreértést, a homályt, a bizonytalanságot.

Magától értetődik, hogy a közérdekhez simul: nemcsak az alkalom, amely azt szükségessé teszi — nemcsak az alkalom, hanem a hang és a lehetőség is. Rendkívüli időket élünk és a rendkívüli időkben a sajtó életfeltételei is rendkívüliek, világszerte; a problémák korlátatlanságával szemben mindenütt korlátozottabbak a lehetőségek. Más a nyomtatott betű pályája, mint egyenletes vagy mozdulatlan időkben: s a problémákkal együtt, amelyek feltorlódnak körülöttünk, megnőtt a felelősségérzet is mindazzal szemben, amit lenyomtatunk.

Hazafias lelkiismeret dolga, hogy felelősségérzete kit mennyiben tart vissza attól, hogy a mai időkben az igazságot magvait szórja el a lélekben; a mi lelkiismeretünk tiszta, hogy a magyar nemzeti egység nagy követelményeit e tekintetben is mindig szem előtt tartjuk, mindig átérzük és szolgáljuk. A mi polémiánk nyersanyaga mindig: az adat. Adat és tény. Az igazság. Vannak kérdések, amelyekben az igazság olyan tiszta — nem akarjuk azt mondani, hogy közkeletű —, hogy nem is szorul rá

arra, hogy dokumentáltassék. Minden sajtóvádaskodást, minden ráfogást, minden hiedelmet, minden egyes általánosítást, minden kinyomtatott inszINUÁCIÓT, minden képtelenséget nem utasíthatunk vissza — sajnos, annyi van, hogy még pusztá katalógusuk, pusztá leltározásuk sem férne el a mi kis nyolc oldalunkon: arról nem is szólva, hogy a magyar zsidóság nagy sorsfordulatának kérdéseit nem hurcolhatjuk át örökös polémiák vivótermébe. Mélységes hivatástudattal állunk a magyar zsidóság életének e fontos vártáján; hogy a megpróbáltatásokkal teljes időkből vallásunk tanainak hirdetésével, a vallásos szellem ápolásával acélozzuk meg a küszködő magyar zsidóság lelki erejét, hogy hangja és visszhangja, sóhaja és küzdő fóruma, panaszkönyve és referátuma legyünk a magyar zsidóság minden bajának, panaszának, de bizakodásának és reménységének is; hogy oldalán álljunk utmutatással, tájékoztatással; hogy feltárjuk a magyar zsidóság

életében végbemenő folyamatokat, átalakulásokat, küszködéseket és törekvéseket; s hogy megismertessük a magyar zsidóságot: önmagával s azzal a segítőmunkával, amely hitfelekezeti életünknek erre hivatott szerveiben oly áldozatkészséggel folyik. Ha ez a nagy magyar zsidó közérdek küzdelmet követel — akár polémiát, választ, viszonzválaszokat, az érvek tömegtámadását, az ellenünk irányuló támadások dokumentált vizsgálautasítását, arra mindig készen voltunk; hogy mennyire, arra nézve elég egy példára utalni: A Magyar Zsidók Lapjának valamennyi számára. Nem folytatunk azonban harcot, mikor az „jó cikket” és rossz cselekedetet jelenthet: mikor az több kárt idézhet fel, mint amennyit elhárítana; sohasem polemizálunk — magának a polémiának a sikeréért és nem polemizálunk olyan nyilvánvaló, tiszta és világos dolgokban, amelyekben az elfogulatlan ember ugy is meg van győzve, a szélsőséget pedig ugy sem lehet meggyőzni.

A zsidóság Szent István korában

A közeledő Szent István-ünnepségekben az egész ország hódolata fejeződik ki az államalkotó nagy király emléke előtt, akinek életműve világtörténelmi hullámtörőként emelkedik ki a jövőmenő évszázadok roppant viharáiból. A magyar zsidóság, amelyet a hagyományoknak, emlékeknek oly végtelen és szakadatlan sora fűz a magyar történelem életéhez: lelke mélyén hálás kegyelettel idézi fel az első magyar király monumentális emlékét s gondolatai ünnepélyesen szállnak vissza az ő korába, amelynek a zsidóságra vonatkozó összefüggései imígy elevenednek meg a magyarországi zsidók történetéről szóló legismertebb műben: „Mióta Magyarország Szent István alatt a királyság és a kereszténység megalapítása által az európai államéletbe belépett és közte, meg a külhatalmak közt rendezett, békés viszonyok fejlődtek: a zarándokokkal, kik azóta Magyarországon keresztül szoktak Jeruzsálembe menni és az utazókkal s bevándorlókkal zsidók is kezdtek az országba vándorolni. És István király, ki Imre fiát arra intette, hogy „a vendégeknek és a bevándorlóknak nagy a haszna... azért meg is hagyom neked, fiam, hogy őket becsülettel fogadd s tisztességesen ellásd, hogy szívesebben legyenek országodban, mint bárhol másutt”, bizonyára szívesen látta s nyíltan fogadta a külföldről jövő zsidókat is, kik a magyar kereskedelem felélesztői

és a külfölddel első közvetítői voltak.”

„A kereszténység, mely az országot a külföld s így a külföldi zsidók előtt is megnyitotta, a magyarországi zsidókra egyelőre még csak azzal a hatással volt, hogy a zsidóhitű magyarok, illetve kazárok közül sokan többi véreikkel együtt a keresztiséget fölvevették...”

„A Szent István alatt alkotott s ennek ugynevezett „két törvénykönyvé”-ben foglalt törvények, noha a kereszténység biztosítására és terjesztésére nézve több, részben igen szigorú intézkedést tartalmaznak, mélyen hallgatnak a zsidókról. Ezeknek eddigi jogai és szabadságai tehát a keresztény szellemtől áthatott ezen új törvények által semmiféle csorbát nem szenvedtek, hacsak azt nem tekintjük annak, hogy a zsidók ezentúl egyházi személyek ellen nem léphettek föl sem mint vádlók, sem mint tanúk.”

ORTH. KOSER KONYHA

Budapest, VII., Garay tér 17. Tel.: 229-823.
A régi főbirt. hevizfürdői MANDEL vendéglős vezetésével. Iszletes és változatos ebédek, mérsékelt áron házhoz, szállít.

FREGOLAN
FÜRDŐKÁDPASZTA:
hőfehérre tisztít nem karcos

KANCSALSÁGOT

javító szemelzárók gyermekek részére orvosi előírásra. Kérjen ismertetőt VI. Ter.

Ortifot

Gróf Széchenyi István és a zsidóság

A „legnagyobb magyar“ születésének készülő megünneplése alkalmából érdekes feljegyezni a zsidósággal való kapcsolatát is. Ő, akit Horváth Mihály „*uj korunk Mózesének*“ nevez, kedvenc példája az antiszemitáknak arra, hogy a magyarság nagyjai ellenezték a zsidók emancipációját. Valóban, 1840-ben az erősen konzervatív Széchenyi még azt hirdette, hogy: „mi nem követhetjük a külföldi példákat, mert a külföldön úgy fest az ügy, hogy egy üveg tentát a tengerbe öntöttek, holott nálunk egy tányér levesbe öntenék az üveg tentát.”

Négy évvel később, 1844 október 1-én azonban már így beszélt az országgyűlésen:

„Még azt hiszik utoljára, hogy itt az ember a zsidóság ellen van, holott én részéről Istennek minden teremtményét tisztelem és biztonnal a zsidóságnak sem vagyok ellensége, sőt méltánylom előmenetelüket és azt, amit a nemzetiség dolgában tettek... Nincs arról szó, hogy az Istennek akármilyen teremtését jogokból kirekesszük, mert felfogásom és vallásos érzésem szerint azt szeretném, hogy a hazában minden ember, aki az Isten képe van alkotva, egyenlő jogokkal bírjon és egyenlő terheket viseljen és bár mondhatná mindenki valláskülönbség nélkül: nekem is van itt hazám. Ez az ultima tendenciám, ez a kikötöm, amely felé vitorlázok.”

Széchenyi azonban nemcsak szavakkal, hanem tettekkel is bizonyította a zsidóság megbecsülését. Az általa alapított Tudományos Akadémia tagjai sorába már 1841-ben beajánlotta Bloch (Ballagi) Mórt és a következő esztendőben ismét alkalmat talált, hogy tanujelét adja megbecsülésének. Ballagi Mór 1841 február 4-én az *Athenaeum*, február 6-án a *Pesti Hírlap* hasábjain lelkes hangú felhívást tett közre magyar zsidó tanítóképzőintézet létesítésére. „Bármennyire fáradoztak már hitsorsosaim ellenei — írta — azoknak jellemében minden árnyékoldalt kikutatni, legdühöngőbb üldözőiknek is meg kell vallaniuk, hogy mindig legelső fokon állott azon szép buzgalmuk, mellyel gyermekeik taníttatását felfogják és üzik.” A felhívást Kossuth maga is ellátta szerkesztői ajánlással. Eredménye a felhívásnak nem

volt, de az adakozók sorában 200 forinttal elsőnek Széchenyi jelentkezett, mellette a nemzet nagyjai sorában gróf Teleki József, báró Eötvös Ignác, Toldi Ferenc, Bugát Pál, Fogarasi János és mások.

Zsidó világhír

MINT VICHYBEN hivatalosan közölték: a franciaországi internálótáborokban tartózkodó németországi zsidók kérhetik, hogy adják át őket Németországnak, ahol munkatáborokban öhajtanak dolgozni. Önkéntes jelentkezésről van eszupán szó.

NAHUM SOKOLOW halálának ötödik évfordulóját kegyelettel ülte meg a szentföldi zsidóság.

A „CONTEMPORARY JEWISH RECORD“-nak, a nagytekintélyű newyorki zsidó tudományos folyóiratnak legújabb számában Lewin professzor „Üngyűlölet a zsidók között” címmel cikket írt a zsidó üngyűlölet kikerülésének módjairól, a zsidó vallásosság és a zsidó népi tudat fokozásáról.

MAURITIUS SZIGETÉRE került 1600 „illegális” palesztinai bevándorló, akikkel a délafrikai zsidóság kísérel meg új otthonhoz és egzisztenciához juttatni.

A JOINT ÉS A HICEM, a két nagy zsidó organizáció 200 megrekedt zsidót juttatott tovább Casablancából Newyorkba. Közöbön áll további 300 menekült kíségetése Amerikába.

PORTUGÁLIÁBAN, a keresztény rendi államban, impozáns módon jut nap-nap után kifejezésre a zsidóság iránti szimpátia. Mintha Portugália most akarná jóvátenni azt a magatartást, amelyet 1492-ben a zsidók ellen gyakorolt. A keresztény társadalom nagyarányú gyűjtésének teljes és tökéletes sikere nélkül fedéltelenül és éhezve várakozhatnák a sokszor fél évig is eltartó tengerentúli továbbutazásra sok-sok ezer külföldi zsidó. Megható hangú nyilatkozatban fejezte ki dr. August d'Esagny, a híres orvos, a Refugee Committee vezetője, a zsidóság halálját a keresztény Portugália jószágáért.

A BRAZILIAI PERNAMBUCÓBAN mult héten nem engedtek kikötni egy zsidó emigránsokat szállító hajót, amelynek „vizum nélküli” bolyongói hónapok óta epekednek szárazföld után.

A VÉGLEGES francia zsidótörvény állítólag némileg kivételes helyzetet biztosít majd azoknak a zsidóknak, akiknek ősei három generáció óta élnek

A Lánchídon, mely Széchenyi alkotása, már ott látjuk a zsidó Wodianer nevét, annak bizonyosságul, hogy munkatársai sorában is szívesen fogadta a zsidókat a legnagyobb magyar.

A pesti zsidóság Széchenyi halálakor külön gyászistentiszteletet tartott, ami abban az időben merész hazafias tüntetésszámba ment, amiről Irataibau Kossuth is megemlékezik...

Franciaországban Vichyben ezzel magyarázták a július 17-i népszámlálás kérdőíveinek bizonyos pontjait

MAROKKÓBAN néhány ezer olyan külföldi zsidó van több táborba elosztva, akiket Amerika felé utazva, „szedtek le”, mivel nem volt vizumuk, különböző hajókról. Az amerikai zsidó szervezetek mindent megtesznek továbbutaztatásuk érdekében.

HÉTSZÁZÖTVENÉVES multját ünnepli a svájci konföderáció hatszázötven éves fennállásán kívül, a berni zsidó hitközség.

AZ „ISRAELITISCHES WOCHENBLATT”, a svájci zsidóság nagytekintélyű lapja, ünnepi számot adott ki Svájc jubileuma alkalmából. Az ünnepi számban közli a svájci zsidóemancipáció keresztény előharcosainak: Augustin Keller aargauai államtanácsosnak, Welli szövetségi tanácsosnak és Johann Caspar Ulrich zürichi protestáns lelkésznek az arcképfét.

MONTEVIDEÓBAN július végén zajlott le a Pánamerikai Zsidó Konferencia, amelyen Stephan Wise newyorki rabbi elnökölt. Az amerikai államok zsidósága közös erőfeszítéssel akarja lehetővé tenni minél nagyobb számú európai zsidónak az Óceán tulsó partján való letelepítését.

A STOCKHOLMI főrabbiállásra tudvalevően nemzetközi pályázatot írtak ki. A pályázók sorában, mint értesülünk, magyar is akad. A próbaszónoklatok most fognak megkezdődni, az őszi nagyünnepek alkalmával.

SZLOVÁKIÁBAN az olyan vállalat számít „árja üzemnek”, amelynek birtokosai 76% erejéig árja személyek. Így intézkedik az új rendelet. Eddig 70% is elegendő volt az üzemi árjasághoz. 5200 árja vállalat működik a fiatal államban.

KALKUTTÁBAN, ahol egyre fejlődő zsidó élet van, most alakult meg a WIZO szervezete.

A SVAJCI MAKKABI Tornászegyesületek országos találkozója augusztus 24-én lesz az Olten, melletti Frohburgban.

Rheuma, köszvény ellen

idegfájdalmaknál, fejfájásnál, tag- és izületi fájdalmaknál, gyorsan és biztosan hatnak a Togat-tabletták. Orvosok ezrei ajánlják a Togat-t, tehát Ön is bizalommal vásárolhatja. Tegyen még ma egy kísérletet. Kérje kifejezetten a kiváló hatású Togat-t. Teljesen ártalmatlan. Minden gyógyszerárban. P 1.60.

Évforduló

a jótékony-ság szolgálatában

A Bethlen-téri Pártfogó Irodában kedden délelőtt meghatóan egyszerű, de bensőséges ünnepség folyt le. Dr. Polgár Györgyöt, a Magyar Izraeliták Pártfogó Irodájának önzetlen lelkű és fáradhatatlanul dolgozó vezetőjét köszöntötték születésének 50. évfordulóján. Ez alkalommal egyszerű, meleg szívből fakadó szavak hangzottak csupán el, mert Polgár György, aki éjt is nappallá téve, áll a zsidó szenvedés vártáján, közismert szerénységével meg sem engedte volna, hogy e mai komor idők hangulatában ez az évforduló ünneplés tárgya legyen. Más, és a mai idők megfelelő formáját választotta dr. Ribáry Géza, az OMZSA vezetője. Felhívást intézett ugyanis úgy a vidéki pártfogó irodákhoz, mint a felekezet vezetőihez azzal a kéréssel, hogy ezt a napot tegyék Polgár György számára jól esően emlékeztetéssé azzal, hogy osszanak ki külön segélyösszegeket a zsidó szűkölködőknek és szenvedőknek. Ennek a megkapó gondolatnak nagy sikere volt. Tíz vidéki pártfogó iroda osztott ki e napon rendkívüli segélyeket és tizenöt nagy vidéki hitközség nyújtott ez alkalomból kétszeres segélyt a rászorulóknak és osztott ki természetbeni adományokat. A Pesti Pártfogó Iroda az oda befolyt összegekből 6805 pengőt, a vidéki hitközségek pedig közvetlenül 5140 pengőt osztottak ki az e célra befolyt összegekből rendkívüli segélyképpen. Ez volt Polgár György ötvenedik születése napjának igazi megünneplése.

De Bethlen-téri hivatali szobájában kedden délelőtt üdvözlő szavak is hangzottak el: néhány percre megszakítván azt a nagy és eléggé nem méltányolható fáradságos munkát, amelyet dr. Polgár György e helyen nap-nap után végez. Dr. Ribáry Géza, az OMZSA, dr. Pásztor József tisztviselőtársai, dr. Kende Ernő a Pesti Pártfogó Iroda nevében üdvözlöttek dr. Polgár Györgyöt, akinek méltó elismerését fejezte ki a Magyarországi Izraeliták Országos Irodája is.

E néhány percnyi megszakítás után pedig ismét megindult a nagy munka... Folytatódott a Pártfogó Iroda hétköznapija.

Rongyaiból szőnyegel

készít EHRENFELDNE, VI., Izabella u. 67. sz.
Telefon: 311-408. Legpraktikusabb ajándék.

Zsidó érdekségek

NYOLCVAN ÉVE

1861 május közepén Pesten tanácskozássra gyűltek össze Magyarország zsidó hitközségeinek vezetői. Abból az alkalomból történt ez, hogy küszöbön állt a magyar országgyűlés ujonnan való megnyitása. A hitközségek kiküldöttei kimondták, hogy most nem petícionálnak és nem kérvényeznek a zsidóság felszabadítása ügyében, mert:

„olyan bizalommal vannak a magyar nemzet képviselői iránt, hogy mint mózesvallású magyarok hisznek benne, hogy kérvények nélkül is befogadják most már fogadni a zsidóságot az állami egyenjogúság sáncaiba“.

Az új országgyűlés valóban meg is nyílt 1861-ben és Deák Ferenc bemutatta híres felirati javaslatát, melyről megindult a történelmi jelentőségű felirati vita. A zsidó emancipáció érdekében a felirati vita során a következők emeltek szót:

Gróf Széchenyi Béla, báró Podmaniczky Frigyes, Trefort Ágoston, Jókai Mór, Királyi Pál, Szalay László, Bartal György, báró Simonyi Lajos és Szentiványi Károly.

A felszólalások következtében a képviselőház 1861 június 17-én bizottságot küldött ki azzal az utasítással, hogy készítsen törvényjavaslatot a magyar zsidók egyenjogúsítására.

Közben azonban az általános politikai helyzet zavarossá vált. Az uralkodó nem fogadta el a felirat követeléseit és 1861 augusztus 21-én feloszlatta a magyar képviselőházat. A ház utolsó ülésén Tisza Kálmán javaslatára kimondotta, hogy:

„A munkájában megzavart országgyűlés egyik legfőbb terve volt a magyar zsidók politikai egyenjogúsítása.“

Ezzel juttatták kifejezésre, hogy az emancipáció elodázása nem az országgyűlés hibájából történt.

NOBEL-DIJ

Most, amikor tudományos testületek ünneplik a Nobel-dij megalapításának évfordulóját, meg lehet állapítani, hogy egy faj magasabbrendű vagy alacsonyabbrendű voltát rendszerint a Nobel-dijjal szokták mérni. Köztudomású, hogy a Nobel-dij odaitélésénél minden illegitim befolyás ki van zárva. A 16 millió lelket számláló zsidóságnak a következő Nobel-díjnyertesek vannak:

Albert Michaelson, Gabriel Lippmann, Ascher holland államminiszter, Paul Ehrlich, Fritz Haber, Alfred H. Fried, Jacques Loeb, Bohuslav Brauner, Bárány Róbert, Richard Willstätter, Albert Einstein, Heinrich Rosenbusch.

Ez a 12 nyertes nemcsak fajilag, ha-

nem felekezetiileg is a zsidósághoz tartozott.

Van még 3 olyan Nobel-díjnyertes, aki maga nem zsidó, de zsidó anyától származott, vagyis a mai terminológia szerint félzsidónak számít:

Anatole France, Paul Heyse és Elias Metschnikoff.

AZ OMZSA-TÁNYÉR

Az OMZSA-tányér, mint a zsidó jótékony-ság új szimbóluma került forgalomba az utóbbi napokban. Mint az OMZSA propa-

Az OMZSA-tányér

gandájának minden eszköze, ez is azt a célt szolgálja, hogy minél több fillért, minél nagyobb összeget állítson az OMZSA által kitűzött célok szolgálatába. Ha rátekingesz az OMZSA-tányérra, jusson eszedbe az a sok nélkülöző, aki tányér nélkül is csillapítaná éhségét, ha volna miből: ez a gondolat testesül meg ebben az újabb OMZSA-propaganda eszközben is és egyben feleleveníti azt a régi OMZSA-jelmondatot: „Nem lesz pihenésünk, míg éhezők lesznek, jobbízú a falat, ha mindnyájan esznek.“

— A zsidó népiség problémái. Ezen a címen jelent meg a Bialik könyvtár második füzeté. A füzet címét viselő tanulmányt dr. Junger József írta. Dr. Buk Miklós: Adalékok a zsidókérdés szociológiájához című tanulmánya eredeti és szellemes módon világít be a zsidókérdés „mélyrétegeibe“ és sokfelé feltűnést keltett. Gärtner Mose Gyávaság, vagy alkotó közélet, Teszler Herman pedig a máramarosi zsidóság anyanyelvi problémáiról írt igen értékes tanulmányt. A füzet tartalmazza még J. Klausner egyetemi tanár (Jeruzsálem) értekezését Simonovitz költségzetéről. Schnabel László írását a cionizmus mai feladatairól, továbbá Chaim Weitzmann beszédét, amit az amerikai Palestine Committee előtt mondott. A füzetet gazdag szemlélettel egészíti ki, amelyből kiemeljük az „Economist“ cikkét a háborús Palesztina gazdasági életéről.

Jelenleg állásban nem lévő

metsző-kántor

elhelyezkedne, vagy Roshasónó Jomkipurra előimádkozást vállalna, olcsó díjazás mellett. Cím a kiadóban.

Hunyadi-só gyors és enyhe ▲ Ezt használd, ha gyomrod renyhe!

Gyóni Géza, a nagy katona-költő versei Kiss Józsefhez és Szép Ernőhöz

„Ajánljuk könyvünket a világháború megújított és vitézi érényekben nevelkedő ifjú magyarságnak s mindenkinek, aki a szép verset szereti, a szenvedő embert, a hősi lelket tiszteli”: többek között ezekkel a szavakkal ajánlja a MEFHOSz az új lelkületű magyar közönség figyelmébe Gyóni Géza összes verseit. (Sajtó alá rendezte Gyóni Ferenc dr.) A Magyar Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Országos Szövetsége, a keresztény ifjuság egyik legnagyobb és legtekintélyesebb szervezete szükségesnek tartotta, hogy egy kötetbe foglalja össze Gyóni Géza régen elfogyott verseskönyveit, valamint Przemyslben és Krasznajarszkban írott, kiadatlan munkáit. Gyóni Géza, a világháború nagy katonapoétája ugyanis az ostromlott erődben és a hadifogság szenvedései közepette találta meg azt az igazi énjét, ami ma már nemzeti közkinccsé lett. Egyébként, mint tudjuk, ott halt meg Szibériában és mozgalom indult, hogy hazahozzák haló porait az áldott magyar anyaföldre.

Gyóni Géza, a világháború halhatatlan éneke, a magyar vitézi érények megszólaltatója, gyönyörű verset írt Kiss Józsefhez. Érdemes ideiktatni e költemény (lásd 144. oldal) néhány strófáját:

A csúcson, melyre már fölértél, vatesz,
De szép lehet a napfényes világ.
A vad zsvajból ott halk suttogás lesz
És nem kínoznak diszharmóniák.
Káromlás, átok oda el nem érhet
S te nem látod már, csak az örök szépet.

Boldog vagy-e? S a csúcsról ha lenézel
A völgybe, hol a múlt folyója fut,
Látod-e még barnafüstös fejével,
Látod-e még a kis zsidófiut,
Ki — hátán háza, keblén kengere —
A völgyből indult föl a csúcs fele.

A csúcs felé, amelynek meredekje
Kálváriánál is kálváriább.
Mert kő hullott a kis zsidógyerekre,
Mikor zengte az első áriát,
Az áriát, mely szép volt és magyar volt
S nem volt mögötte félezer magyar hold.

Nem volt mögötte, csak egy bús zsidónak

Gyönyörű érző és vérző szíve.
Költőnek, jósnak, búsnak, újitónak
Hétszer kell itten vezekelnie.
Barna hajad a gyászokban fehér lett,
Hanem a csúcsot — mégis csak érted.

A szomszédban: a Halhatatlanságban,
Melynek ágyát te vetetted neki,
Nagyapád mellett még egy csendes ágy van,
A párnáját most ő rendezgeti,
Hogy jó puhán és melegen találja,
Ha megtér hozzá majd az unokája.

Ezt a verset Kiss Józsefről, a váteszről, Reb Mayer Litván halhatatlanságba emelkedett unokájáról a Bácsmegyei Napló-ban publikálta a költő 1914-ben, majd a Szabad Lyceumban is felolvasta.

Egy másik verse Szép Ernőhöz szól — a hadifogolytáborból, ahová kerülő uton eljutott Szép Ernő fogolyvigasztaló cikke. Ime néhány gyönyörű sor ebből a költeményből (lásd 260. oldal):

Ó, irgalmas barát,
Ha látnád, hogy kapott
Szívéhez itt a bánat
Ezernyi szélütöttje,
Honvágy betegje,
A kiknek balzsamod
Friss vért s hitet varázsolt
Elernyedett erőkre.

Szép Ernő hadifogolycikke kézzel-kézzel ment a szibériai magyar hadifoglyok között. S olyan hatást tett, hogy Gyóni Géza versben mondott érte köszönetet.

KÖBÁNYAI FAJBAROMFI ÉS ANGORATELEP

X., Ujhgyi dűlő 7775. (28-as villamossal). Az 1941. évi Jubiláris Orsz. Mezőgazdasági Kiállításán több díjjal kitüntetve.

Allamilag ellenőrzött telepéről

előjegyzéseket elfogad: Rhode-Island és magyar kendermagos tenyésztőjásokra. Vérteljesítésre ajánl: Angora tenyészbakot, emsét, szűdöket. Speciális törzstenyésztet hatholdas modern telepen, országosan elismert legkiválóbb leszármazási tenyésztéssel. Telepünk bármikor megtekinthető. Érdeklődőket díjtalanul és szakszereken kiképezzük kisfarmerré. (Tehénésztet, sertés-tenyésztet, konyhakertésztet.)

Világmarkák óriási választéka. — Kérlek árjegyzéket.
Királyi udvari hangszergyár.
Budapest, VII., ker. Rókóczi-ut. 68.
Iramofonok emezek

Öt magyar zsidó hősi halott neve egy új emlékművön

Nemrégiben avatták fel nagy ünnepséggel Kenderesen a hősi halottak emlékművét. Ezen az emlékművön a hazaért hősi halált haltak névsorában a következő magyar zsidó katonák nevei is bele vannak vésve örök emlékezésül:

Engel Artur, a m. kir. 30. honvédszázados főhadnagyé,
Fülöp Tivadar tizedesé,
Breuer Béla,
Breuer József és
Klein Frigyes közlegényeké.

ÖREGEKNEK, BETEGEKNEK

legjobb, legolcsóbb elhelyezése az Otthon-aznatóiumban. XIV. Gizella-ut 36. Telefon: 496-726

A Svábhegy DELI LEJTOJEN

a Krausz-féle orth. kóser penzióban, Kázmér-út 6. (59-es villamos végállomásánál) kitűnően üdülhet. Telefon: 165-319.

Idősebb hölgyeket, urakat,
gyógyíthatatlan betegeket szakszereű ápolás és gondozásra elvállal özv. Galambosné, Eötvös-ú. 27. III. em. Lift. Telefon: 312-680.

Kétszersült- és zsemlé-egye

beváltó hely: Engländer-sütőde, VIII. ker., Kárpfstein-utca 1. Fiók: Népszínház-utca 22.

Irsai diákotthon

DEBRECEN, SZÉCHENYI-UTCA 33.

A zsidó gimnázium felügyelete alatt — tanári korrepetálás — orth. kóser konyha

Vezetőtanár: Dr. HAASZ IMRE, a zsidó gimnázium tanára.

Korrepetálnak: BENCE LASZLO, a zsidó gimnázium tanára, GROSZ ERNŐ zsidó gimn. tanár, továbbá: Dr. EHRMANN GEZA és Dr. GONDA HENRIK Kérjen prospektust.

Telefon: 15-70.

Orth. Jzr Internátusok Vácon

Fiók részére polgári és Talmudtóra iskolával kapcsolatos
Leányok részére polgári és Bész. Jákoj iskolával kapcsolatos.
Prospektus díjtalan. Telefon: 240.

Angol-Magyar Leánynevelő

Az Abonyi-utcai zsidó gimnázium és ipariskola, valamint egyéb iskolák közvetlen közelében.

Ritidális ellátás.

Dr. B. né Krausz Hilda
INTERNÁTUSA
Budapest, XIV., Hermina-ut 3. Városliget ben.) Telefon: 496-313.

A francia zsidóság életéből

Az európai antiszemitizmus hullámai viharosan ostromolják a francia zsidóság életét, a lapokban egyre újabb hírek jelennek meg azokról a rendeletekről, amelyek a zsidók tevékenységét a különböző munkaterületeken korlátozzák (legújabbban kivételezésekről olvastunk, amelyek azokra vonatkoznak, akiknek családja már harmadik nemzedékében él Franciaországban).

Franciaország a háború elvesztésével történelmének legtragikusabb korszakához jutott, amelyből lázasan keresi a kivezető utat. Franciaország történelmének minden katasztrófájára rendszer-változással reagált elsősorban; a jelenlegi változás mélyen érezteti hatását a francia zsidóság életében, amelynek zöme — aránylag a zöm is kisszámú — nyelvben, lelkiületben és közszellemben egészen elvegyült a francia néppel; ami annál kevésbé különös, mert a zsidóságnak ez a zöme Franciaország egész történetét végigélte.

Már a tizenegyedik században virágzó hitközségekről szólnak a krónikák. Rasi (Selomoh Jicháki), a középkori zsidóság rendkívüli tudományos tekintélye is Franciaországban élt Troyes városában.

A középkor nagy megrázkódításai, amelyek annyi vést zúdítottak a zsidóságra, a francia zsidóságot sem kímélték; s épp Troyes városa volt az, ahol 1248-ban elégették a Talmudot s mint Victor Le Clerc írta (Discours sur l'histoire littéraire de la France au XIV. siècle), olykor a Talmuddal együtt a zsidókat is elégették. Nagyon súlyos lett a zsidók helyzete Szép Fülöp alatt; Renan szerint a sequestrációk és proskripciók beleülték őket a meggazdagodásba, de ez tulzás, a francia zsidók nagyobb része egészen szegény sorban élte át a középkor századait. Ha fenn is áll a tétel — aminthogy nem áll fenn —, hogy a modern kapitalizmus megalapítói a zsidók (valaha a szélsőbaloldalon hangzott ez panaszszerűen, manapság a szélsőjobb oldalon), a francia zsidóság ebből nagyon kevésbé vette ki részét; francia gazdaságtörténész, Émile Sayous állapítja meg, hogy a zsidóknak a közép- és ujkor nagy gazdasági műveleteiben vajmi kevés részük volt s legfeljebb csak részük. A központi hatalom megszűlő-dulása sok tekintetben enyhítette a francia zsidóság helyzetét, amely addig általában szél és habok játéka volt az események viharában. De azóta is nem egyszer romlott helyzetük, míg az emberi jogok deklarálása után, a tizenharmadik század végével a francia zsidóság elérte az egyenjogúsítást.

A nemzetgyűlésen Talleyrand indítványozta az egyenjogúsítást, Napoleon élénken foglalkozott a zsidók helyzetével, ismeretes, hogy „synhedriont” hívott össze, a francia zsidóság szervezeti kérdéseinek tisztázására. Arra a kérdésre, hogy franciáknak tekintik-e magukat, az egybegyűlt francia zsidóság kijelentette, hogy zsidóvallású franciáknak tekintik magukat s kötelességüknek tartják a haza védelmét. Napoleon különben már Egyiptomban is, az ottani zsidók feiszabadítását hirdette. Érdekes,

hogy a Szent Ilona szigetéről hazatért Bertrand tábornagy, mint a császár végrendeletének végrehajtója, Crémieux-t kereste fel a végrendelettel kapcsolatos kérdések megbeszélésére. Crémieux akkor fiatal ügyvéd — később, 1848-ban, majd a második császárság bukása után, Thiers kormányában is igazságügyminiszter. Mindvégig híthű zsidó s nagy francia, aki a polgárkirályság alatt is vezető szerepet játszott s Lajos Fülöp és családja a legválasztosabb órákban hozzá fordultak tanácsért. Egy magyar publicista és képviselő: Neményi Ambros 1874-ben meglátogatta és érdekesen írta le otthonát: „minden szobában első-rangu francia festők művei s minden ajtófélen, csinos aranytokocskákban, kis pergamentekercsek”. „Szalónjában a császár kávéscsészéje és burnótszelen-céje, meg egy asztali teríték, amelyet Laetitia asszony a kis római császárnak ajándékozott — ez volt honoráriuma az ügyvédnek, I. Napoleon végrendeleti fogantatosítójának.” Crémieux neve az egész zsidóság képviselőjeként száguld végig a világon, amikor a damaszki vérévadperben diadalmasan harcolt az igazságért a Keleten. Pályájában három kor Franciaországa találkozik: a restaurációé, a második császárságé és a harmadik köztársaságé. III. Napoleonul szemben állott — épp liberalizmusa miatt; de meg kell jegyezni, hogy III. Napoleon antiliberalizmusa nem terjedt ki a zsidóságra; zsidóvallású minisztere is volt (Fould), sőt a nemzetközi politika terén olyan irányban vette figyelembe a zsidókérdést, hogy Svájjal való kereskedelmi egyezmény-tárgyalásokban egy ízben előfeltételül kötötte ki a zsidók birtokszélesítési jogát. Utána a harmadik köztársaság következett, amely az 1871-es sedáni katasztrófából kelt életre és az 1910-i sedáni katasztrófában roskadt össze. A zsidóság teljes egyenjogúságot élvezett benne s a zsidók élénk részt vettek a francia politikai, kulturális és gazdasági életben — bár távolról sem olyan domináló részt, aminőt a Dreyfus-pör antiszemita agitációjában szemükre vetettek. Akkor úgy látszott, hogy ez volt a francia antiszemitizmus utolsó fellobbanása s az „Affaire” hullámainak elsimulásával helyreáll a franciák teljes érzelmi egysége. A világháború véráldozataiban még jobban beleolvadt a francia zsidóság a francia nép egységébe.

Még a háborút közvetlen megelőző esztendőben is egyesületek alakultak Franciaországban az antiszemitizmus ellen, illetve zsidók segélyezésére, amelyben a katolikus és protestáns élet kimagasló tényezői is résztvettek. A szélsőjobb oldali — főleg hetisajtó — olykor éles antiszemita hangokat ütött meg a háború előtt is, de nagyjában visszhangtalanul.

Béke

Írta: FENYŐ LÁSZLÓ

Mióta élek, a békét kerestem, kerestem őt nagy, álló nyugalomban, de sápadtan és megcsalódva, onnan menekülnöm kellett: bele ne vesszem.

Kerestem hegyen, tengerpart magányán, halkult, erdőzúgáson átszűrűt párázatokban — szomjas délből: átszűrűt, hét nedves törrel átszűrűt a szivárvány.

Ó, mindenütt, de mindenütt kerestem! Tömegben — a választott társ szemében: de elparázslott az a szem s helyében csak az üresség döngött kietlen.

Már azt is tudtam, hogy ne künn keressen, hogy belül van a béke, odabenn, de hasztalan nyúltam utána, nem leltem helyét, csak sebeket leltem.

És emlékszem, egyszer a nyugtalanság terméketlen, száraz ajkát harapva: mint héj, felpattant s édes volt a magja! csodálkoztam: termékeny nyugtalanság??

Azóta tudom: igen, ez a béke, a nyugtalanság után! csend, midőn elválva tőlem, élni ment egy vágy, valami vers, egy tiszta dallam

s örül magának, könnyű és szeles madárka a törekeny ágra: egy füttynyi öröm ül ki ajkára hintázza magát és megszólal.

— Megható levél. Nem mindennapi levelet kézbesített nekünk a napokban a posta. Willner Éva, a pápai polgári iskola első osztályának tanulója néhány keresetlen, szívből jövő szóval ad számot benne arról a karitatív gondolkodásról, amelyet a mai idők ugyyszólván belenevelnek a gyermeki szívekbe. Ime a levél: „Kedves Szerkesztő Bácsi! Igen-igen sajnálom a szűkölködőket, de különösen azok apró gyerekeit, azért a vakációban szindarabot rendeztem, hogy valamit én is küldhessek az OMZSA-nak. Filléres volt a jegy ára, így csak kevés jött be, de ezt a keveset fogadják olyan jó szívekbe, ahogy én azt küldöm. Minden gyerek rendezhetne valamit, hogy legalább ennyit küldhessen. Még hosszú a vakáció, még ki-gondolok egy kereseti forrást, hogy pénzt küldhessek. A rendezésben segített Stern Erna Csornáról és Grünberger Felicia Sár-várról. Ezenkívül a múlt hónapban Burbaum Éva és Tisza Zsuzsa segítségével rendeztem egy műsort, amelyen 15 pengő volt a jövedelem. Ezt az összeget egy itteni, arra nagyon rázoruló beteg anyának adtuk. Kezeit csókolja: Willner Éva, polgári iskolai I. osztályu tanuló.”

SVÁBHEGYI

Orth. Koser NOÉMI Penzió

Referenciák Pesti Ortodox hitközség (Felhívás 11-13. bejárat Cédus-utca 5. sz.). Kitérő ellátás. Diétás konyha. Folyóvízes szobák. Telefon: 365-253.

EVETT MÁR **növényhúst?**

A Pesti Orth. Izraelita Hitközség rabbindjai hivatalának ellenőrzése mellett készült kóser ételek.

Magas tápértékű tökéletes húspótló 10 dkg. 4 személyre elég. Kapható: Frattelli. Plumei üzletek és fűszer-csemege keresk. és Nővény Társaságunk. II. Fő-utca 79. Telefon: 167-769. Ízlelje meg a Kossuth-utcai Prestó-ban.

PALESZTINAI HIREK

(A Jewish Agency for Palestine 1941 július 28-i keletü körleveléből)

A Palesztinai Szimfónikus Zenekar működéséről

A Palesztinai Szimfónikus Zenekar most tért vissza harmadik turnéjáról Egyiptomból ebben a szezonban. 8 nap alatt 12 koncertet adott, ebből 4 koncertet a nagyközönség, 6-ot a hadsereg és tengerészek részére rendeztek, kettőt pedig a tanulóifjúság számára. Az egyik, a hadifoglyok részére rendezett koncertnek hallgatói olasz hadifoglyok voltak. Néhány zenész külön koncertet adott az egyiptomi rádióban. A zenekart meghívták, hogy októberben rendezzen újabb hangversenykörutat.

Svéd hagyaték Palesztina részére

Pauline Warburg urhölgy Stockholm-ból végrendeletében 1 millió svéd koronát hagyományozott azokra az intézményekre, amelyek Palesztinában és más nem európai országokban lehetővé teszik a zsidó menekülteknek, hogy új életet kezdjenek. Különös figyelem szentelendő azoknak a fiataloknak, akiket törvények vagy más intézkedések akadályoznak abban, hogy Európában megfelelő nevelésben részesüljenek. A hagyaték teljes összege 1800 LP-t tesz ki 1941 évre és ebből a K. H., a KKL és a héber egyetem 600 LP-t kaptak. Az összeg fele az egyetemet illeti. Minden évben hasonló összegek várhatók.

A Patria utasait szabadlábba helyezték

A múlt év novemberében szerencsétlenül járt Patria hajó utasait, akiknek megengedték, hogy az országban maradjanak és akik azóta Atlitban egy táborban voltak elhelyezve, 1941 július végén szabadon engedték. A kormány és a Jugend-Aljakközpont között folytatott tárgyalások eredményeképpen az összes gyermekek és fiatalok, szám szerint 105-en, ugyancsak elhagyták a tábor, miután a Jugend-Aljja kötelezte magát, hogy elhelyezésükről és nevelésükről gondoskodik, amíg csak önállóan el nem tudják tartani magukat. 85 ifjú azonnal mezőgazdasági és ipari kiképzésben részesül. Iskoláztatásuk befejezése után ténylegesen be fognak tudni illeszkedni az ország életébe. A 20 fiatalabb gyermeket koruknak megfelelő nevelésben részesítik. Később ezek is hasonló két éves tanfolyamon vesznek részt.

Palesztina önmaga fedezi palántaszükségletét

A palesztinai mezőgazdaság nagy változásokon megy keresztül. Egészen új, eddig az országban nem ismert veteményeket termelnek. Az ehhez szükséges palántákat a Jewish Agency rechovoli mezőgazdasági kísérleti állomása szállítja, amely e célra Ness Ciona közelében 600 dunam területen mintagazdaságot rendezett be. I. Eleazari-Volcani tanár a sajtóban adott nyilatkozatában kijelentette, hogy a farmon gabonaművek és vetemények mellett az ipar számára fontos növényeket is termel-

nek, így kendert és szójababot. A marokkói buza, amelynek vetőmagvait szintén ez a gazdaság szállítja, az eddig használt buzafajokkal szemben kétszeres termést biztosít.

Az ipar az egyetem szolgálatában

Tel-Avivban gyűlést tartott a Palesztinai Iparosszövetkezet, amelynek során L. Farkas, a fizika-kémia tanára a héber egyetemen és Schneerson, az egyetem gazdasági titkára szóltak fel. Az ülés után bizottságot alakítottak, amelynek célja az iparosok érdeklődését az egyetem tevékenysége iránt felkeltetni. Az ülésen jelentős összegeket jgyeztek az egyetem javára.

A „Mataté”-színház működése

A „Mataté” szatirikus színház 13 éves jubileumát ünnepli. Egy sajtóértekezleten a színház gazdasági intézője beszámolt arról, hogy eddig 2500 előadást rendeztek 2 millió néző előtt. A színház Egyiptomban és Szíriában is vendégszerepelt.

A palesztinai gabonatermés ki-elégítő

Palesztinában és Transzjordániában az ideiglenes gabonatermés rendkívül kielégítő. A palesztinai termést minimálisan 150.000 tonnára becsülik, tehát 30.000 tonnával többre, mint a múltévit. A transzjordániai termés, a 40.000 tonnányi saját szükséglet levonása után, 160.000 tonna exportfelesleget fog eredményezni.

VAGÓ EDIT

okl. középiskolai tanár

INTERNÁTUSA

izraelita középiskolai leány növendékek részére, nyelvek, zene, korrepetálás, bentlakók, félbentlakók, bejárók.

V. VISEGRÁDI-UTCA 14., III. EMELET 4. Prospektus díjlanul.

Sírkövek

műköből és márványból, fekete és szürke, teljesen lefedve is, elköltozés miatt olcsón eladó. XIII., Dráva-utca 61. (Pannónia-utca sarok) 15-ös villamos megálló.

Haskó 222-223
mémők cíanoz

Nyugalma lesz

ha FISCHER és WEISS vegésszerműveléssel cíanoztat
Király-utca 89. Telefon: 228-430.

Ha egyszer próbálta, világgá kürtöli:
Poloskát petéstől legjobban Fürth öli.

FÜRTH cíanozó váll. 124-455
V. Csáky-u. 7. l'et.

MATTEINE CIÁNOZ

ötállással olcsón. VI., Király-u. 16. Telefon: 227-632

Fischer Vacuum

clánkemencék
Vilmos császár-ut. 53.
Telefon: 112-449

A HETI SZIDRA

Vasárnap, augusztus 17. Ab hó 24. Hétfő 25. Kedd 26. Szerda 27. Csütörtök 28. Előre-tolt jomkipur koton. Péntek 29. Szombat 30. Elul hónap új-holdjának első napja. Sabbosz Ros Chodes. Szombat beköszönt: 7 óra 19 perckor. Vége: 8 óra 25 perckor Ezen a szombaton, mely egyuttal újhold is, az új-holdi haftorát olvassuk, amely így kezdődik: Kan omár Has-sém... (Jezsaiás próféta 66. fejezete) A heti szidra: Rech. Az atyák mondásai közül az 5-ik perek kerül sorra.

Legközelebbi heti szidránk szombaton: ÉKEV

Mózes újra figyelmezteti a zsidóságot, hogy Isten áldása vagy átká azon mulik, hogy megtartja-e az isteni parancsokat vagy sem. Ne áldozzon bálványoknak, hanem zárandokoljon el az Uristen szent helyére. Jöhetnek még hamis próféták és álomlátók, de ne hallgasson hazug tanításaira még akkor sem, ha valamely csodajel valóban bekövetkezik.

Azután következik az istenhit és az emberszeretet csodálatos törvényei. A felebaráti szeretet gyakorlásáról, arról, hogy emberségesen kell bánnunk a szolgálkával és a három zárandokünnepéről, melyeknek jelentőségét jól vessük a szívünkbe.

Ebben a heti szidrában van a tefilre vonatkozó szent parancs is. Jelöl és emlékeztet Isten egységének gondolatát helyezzük magunkra. Balközünk, ahol a szív táját érintjük vele és szemünk között. homlokunkon, hol az értelem honol: Isten neve, Isten tanítása legyen a mi szívünknek, agyunknak központja. Ez a tefilin jelentősége. Szív és lélek, álm és gondolat csak egyet hirdessenek: zsidók vagyunk és Istennek vagyunk a szolgálk!

Ezen a nevezetes szombaton Jezsaiás 66. fejezetét azért olvassuk a prófétai leckére, mert újhold vonatkozása és mert a zsidóságnak nagy vigasztalása van benne.

A mincha imánál elmarad a cikkoszebo cedekek kezdetté ima.

Elul hó kürtszava

Augusztus 23-án, szombaton újholdat ültünk: Elul hó újholdját. Megkezdődik a zsidó zsinagógai év utolsó hónapja. Elul hónap a megtérés hava. A zsidó néphagyomány 3 zsinagógiai hónapot emelt ki a többi közül. Adar hónapról azt mondja a hagyomány, miseniehuasz Adar, marbin beszimeha, vagyis ha közeledik Adar hónapja, akkor jókedvűnek kell lenni. A másik hónap Ab hava, amely most fejeződött be és amelyről azt tanultuk: miseniehuasz Ab, mematin beszimeha, vagyis mikor Ab hava beköszönt, abba kell hagyni minden vigaságot. A most közeledő Elul hónapról pedig azt mondjuk: miseniehuasz Elul, marbin vitesuvo. Mikor beköszönt Elul hava, térjünk meg...

Mert ennek a hónapnak az a jelentősége, hogy minden reggel, a szombatok kivételével, az istentiszteletek végén megfujjuk a sófárt. A sófár riadószava ébressze fel a mi alvó lelkiismeretünket és tanítson meg rá, hogy közelednek az istenítélet félelmetes napjai, melyek döntenek élet és halálról, pusztulásról vagy fennmaradásról. 40 napon át szól most már a sófár, emlékezteti a hiveket az ítélet napjára.

Elul havában minden reggeli és esti ima után a 27. zsoltárt mondjuk el egészen Hosano rabboig.

H I R E K

Az ISTENTISZTELEK RENDJE A TEMPLOKOKBAN. A Pesti Izr. Hitközség összes templomaiban a péntek esti istentisztelet a dohányutcai templomban 7.15, a többiekben 7.30, a hétköznapi esti istentisztelet a Hősök templomában 7, a Rumbach-utcai 7.45, a többiekben 8 órakor kezdődik. Szombat délelőtt az istentisztelet kezdete a dohányutcai templomban 9.30, a Rumbach-, pávautcai, zuglói (9) templomok kivételével 10 óra. Szombat kimenetele 8.40 óra. — A budai templomokban a péntek esti istentisztelet 7 (Öntőház-utca), 7.15 (Boeskai-ut), 7.15 (Zsigmond király útja), a hétköznapi esti istentisztelet 7 (Zsigmond király útja: 7.30, Boeskai-ut: 8), a szombat délelőtti istentisztelet az öntőházutcai és Boeskai-ut templomokban 10, a Zsigmond király útján lévő templomban 10 órakor kezdődik. Szombat kimenetele este 8.30 óra.

Jávor Bella meghalt. Harminc esztendővel ezelőtt világitó szemű fiatal leány indult el egy szatmármegyei faluskából. Izzószép verseket írt s különös történetek zsongtak a lelkében, dallamok, melyeket a magyar lánysugallt. Jávor Bella nagy utat tett meg a nagybányai kis háztól a new-yorki színházak rivaldafényéig, ahol mint szerzőt ünnepelték. Jávor Bella egyik leg-hűbb kifejezője volt annak a lelkiségnek, mely egyképpen magába foglalja a hitű zsidóság vágyait, álmait az őshazáról s a magyar szülőföldre való ragaszkodást. Verseit, regényeit, szindarabjait becsült írói nevet szereztek neki külföldön s így Amerikában is. „Istenfőle Manassé” című darabját pesti színpadon is adták. Évekig tartó betegség után szállt sírba, 46 éves korában. Kedden temették s temetésén megjelentek barátai, tisztelői.

A Magyar Cionista Szövetség figyelmét felhívták arra, hogy nevében és állítólag megbízásból adományokat gyűjtenek. Ezzel kapcsolatban a szövetség közli, hogy adományokat nem gyűjt s kéri, hogy aki nevében gyűjtést végezt jelentkezik, adják át a legközelebbi rendőrnök.

Az ungvári Zsidó Gimnázium hetedik Évkönyvét az 1940—41. tanévről most tette közzé Dr. Haász Imre, az intézet mh. igazgatója. Az új Évkönyv vezető helyen emlékezik meg Erdély visszatéréséről. Ismerteti az iskola rövid, de eseménydús múltját, áttekinti a tanév történetét s hosszabb fejezetet szentel azoknak az eszközöknek ismertetésére, melyekkel a vallás-erkölcsi és hazafias nevelést igyekszik szolgálni. Beszámol az Évkönyv a tanári és ifjúsági könyvtár állományának nagymérvű gyarapodásáról, a magyar és héber önképzőkör eleven munkájáról, az iskolai sportélet fejlődéséről. A statisztika szerint a gimnázium benépesültsége kifogástalan, sőt, ebből a szempontból más, nagyobb-multi zsidó iskolák fölé emelkedik. 305 tanulója közül 283 magyar anyanyelvű. Vidéki diákjainak száma egyre nő. Nemcsak a közvetlen környék, hanem távoli városok, sőt Budapest is képviselteti magát. Általában minden vonatkozásban örömmel kell látnunk fiatal gimnáziumunk fejlődését, eredményét annak az odaadó, lelkes munkának, amelyet a zsidó nevelés érdekében kifejt. Az évkönyvet hosszabb, hébernyelvű összefoglalás zárja be.

Adomány. Juhsz Dávidné (Budapest, XIV., Torontál-utca 8/b) a szünidei gyermektelep részére 5 pengőt, Goldberger Józsefné (Nagydorog) a Pártfogó iroda gyermeknyaraltatási akciója részére 5 pengőt, ugyanezzel a célra a szentgotthárdi izr. hitközség nevében Schwartz Izidor (Szentgotthárd) 30 pengőt, Goldgruber Józsefné a Szünidei gyermektelep részére 250 pengőt küldött be hozzánk. Az adományokat rendeltetési helyére juttattuk.

Nagysikerű kántorszereplés Egerben. Nachamu szombatján, az előjáróság felkérésére, nagy sikerrel előismádkozott az egri statusquo hitközség nagytemplomában a főkantor fia: Blasch Béla. Kittenben iskolázott, gyönyörű hangjával és elragadóan szép, muzikális előadásával a megtelt templom közönségének általános elismerését méltán kiérdemelte.

HYMEN

Diener Lehke, Csenger és Goldstein József, Szatmárnémeti, jegyesek.

Dr. Hacker Iván ügyvéd és Weiss Mary, Szombathelyen házasságot kötöttek.

HALÁLOZÁS

A magyar közgazdasági élet ismert tényezőjét, Szűcs Zsigmondot temették el nagy részvét mellett a közelmúlt napokban, 76 évesen. Előkelő család gyászolja. Szűcs Zsigmond hosszú időn át folytatólt bankári tevékenységet a magyar piacon, majd 1930-ban megvásárolta a veszprémi káptalanról az akkor még teljesen sivár Balaton-Lidót, Siófok közelében és abból parcellázás útján valóságos oázist alakított. Hosszabb időn át részese volt Baecher és Melichar prágai mezőgazdasági gépgyár magyar és balkán-üzleteinek, ezt az érdeklődését azonban fel-számolta. Ismert műgyűjtő és mecénás volt.

Művészi siremlék EICHBAUM MÓR-nál. V., Rudolf-tér 3. szám (Margit-hídnál). — Telefon: 124-674.

Kiadótulajdonos:

a Magyarországi Izraeliták Országos Irodája

A szerkesztésért és kiadásért felelős:

ROÓZ REZSŐ.

Nyomatott

a Globus Nyomdai Műintézet R. T. kör-forgógépein, Budapest, VI., Aradi-utca 8. Felelős vezető: Erdélyi György.

A P R Ó H I R D E T É S E K

HAZASSÁG

ÖNÁLLÓ harmincéves ékszerész megismerkedne intelligens úrlánnyal. „Házasság céljából” jel-igére a kiadóba. 602

NEGYVENÉVES értelmiségit malomtisztviselő úri-családba be-nő-sülne, vagy hozománnyal nő-sülne. „Hőzzámilló” jel-igére a kiadóba. 603

FÉRJHEZ MENNE középkori asz-szony olyan úriemberhez, akinek be-tervezett lakása van, kisebb ál-lásba elhelyezhetem. „Hátvanas” jel-igére a kiadóba. 585

NEGYVENNYOLC éves kiskeres-kező szerény kis foglalkozással rendelkező feleséget keres. „Szep-tember” jel-igére. 212

FÉRJHEZMENNE izr., negyvenes özvegy, hozománnyal és százötven havi jövedelemmel. „Megéri” 620

FÉRJHEZADNÁM egyetlen leány-mat, egyetlen örökösömet fog-technikuss, vagy önként kereskedő-höz. „Saját ház” jel-igére a ki-adóba. 621

FÉRJHEZ menne 27 éves csinos leány 8000 pengő hozománnyal és havi 400 pengő jövedelemmel, jó-megjelenésű fiatal-emberhez. „Szom-battartó L” jel-igére a kiadóba. 625

ALLASI KÉRES

VIDÉKRE, pusztára is ajánkozik magánoshoz intelligens ötvöses, jól főző zsidó házvezető, diétá-ban jártas. Veresné, Akáca-utca 41. f. 7.

MUNKÁT kér hittestvéreitől nyo-morgó cipész kisiparos (foltzó), kinek fia állásnéküli tisztviselő, felesége állandóan gyógykezelésre szorul. Cím: Feldmann Izidor hadirokkant, VII., Nefelejts-u. 47.

SZERÉNY, föltétlen megbízható, szorgalmas, jobb sorsra érdemes, jómegjelenésű, 16 éves zsidó leány gyermekkel mellé elhelyezkedést keres, hol jó bánásmódban otthon-talál. Haár Judit, Budapest, VII., Rákóczi-ut 80. fdszt. 5

FIATAL NŐ házvezetőnek ajánlkozik özvegyhez, Markovics Irén, Kiskunhalas, Poste res-tante. 620

ALLAST KAPHAT

INTELLIGENS házvezetőt keres magános ur. Válaszok „Vidékre” jel-igére a kiadóba. 604

FŐZŐMINDENEST jó bizonyít-vánnyal 15-re felveszek. Kurz, Izabella-u hatvanöt. 607

A HÁZTARTÁS minden ágában jártas zsidó leányt keresek, vidéki városba. Ajánlatok lehetőleg fény-képpel „Megbízható” jel-igére a kiadóba. 609

KOMOLY főzőmindenest keresek. Róna, Doboz-u. 15., üzlet. 610

ÜVEGESSEGÉD, fiatal, megbízható felvétetik. „Szombaton zárva” jel-igére a kiadóba. 1720

FŐZNI tudó mindenest felvétetik. Szabad időben megvanitlom varrni. Weltnerné, Wesselenyi-u. tizen-három. 624

LAKÁS. ELLÁTÁS

INTELLIGENS, gyermekszertető házaspár házvezető, irodai vagy bár-milyen üzemi munka ellenében gő-zűtőes szobát keres, esetleg üre-sen. Telefon: 38-81-07. 1719

DIÁKGYEREKNEK jutányosan tel-jes ellátást nyújt, intelligens csa-lád. Népszínház-u. 49. III. 1. Keresek. 599

LEÁNYISKOLAI növendéket mér-nőcsalád teljes ellátásra elfogad, zongorahasználat, nyelvtanítás, minden iskolához közel. „Kő-lőnszoba” jel-igére a kiadóba. 660

EGY, esetleg két leányt vagy fiút szeptembertől teljes pénzűre el-vállal igazán úri özvegy. Család-tagi elbánás. Ajánlatok „Finom milie” címen a kiadótulajdonosba. 613

IDŐSEBB urnak házaspárnál bu-torított szoba kiadó. Hlennád-u. huszonkettő, fsz. 3. 601

ELLÁTÁST, korrepetálást nyújt 2 középiskolás lánykának iskolák közelében, kóser háztartásában uricsalád. „Szűzi otthon” jel-igére. 614

URI családnál diák vagy iparos-lanone teljes ellátással vagy anélkül lakást kaphat. Nagyutadi Szabó-u. 27. I. 7. 616

TELJES ellátásra elfogadunk 12—14 éves zsidó tanulóleánykát, ha-sználó koru leányunk van. Brén, Budapest, Horn Ede-u. hat, 1/2 em. 623

SZERÉNY idős hölgy vagy ház-as-pár otthon talál egyedülálló öz-vegyembert, szoba-konyhas la-kásban, V., Thurzó-u. tizenkilenc, II. 4. 626

TANÍTÁS

II-III POLGÁRISTA és 4 éves fián mellé keresek izr. tanítónőt, vagy értelmiségit nőt. „Beesületes” jel-igére a kiadóba. 1707

ÉLELMISZER

LIBAZSIR, orth. kóser, 6 pengő, 5 kg-nál frankó. Blau, Debrecen, Hatvan-u. 33. 622

ORTH. kóser libazsir 6 pengő, 5 kg-nál frankó. Tepfer, Debre-cen, Pásti-u. 2.

SÍRKÓ

MARGITTA M. 50%-os hadirok-kant kőfaragó sírkőraktára, XI., Kozma-utca 7. Ujtemetőnél. Tel.: 34-87-62, Szombaton zárva. 1573

VEGYES

ELADÓ öregség miatt lisztmalom, olajmalom és daráló. Válasz-helyekre válaszolok. Grózingér Ferencné, H. Bagos. 1716

LÉGOLTALMI padok. W. C., hordágy stb olcsón eladók. Kohn, Vág-u. 7. 619

A férfiak már megállapították, hogy a számos borotválkozási lehetőség közül a **Williams** borotvaszappan (SHAVING-STICK) pillanatok alatt dúsán habzik. Még a legborostásabb arcból is kislmul föle. Kapható szaküzletekben.